

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

А серце тобі нічого не наказало?

Гавеня і Соловей

Вивела Гава одне-єдине пташеня — Гавеня. Вона любила своє дитя, частувала його смачними черв'ячками.

Та ось полетіла Гава по їжу й пропала. Уже й сонечко піднялося вище за дерево, на якому вони жили, а матері все нема. Заплакало Гавеня. Плаче, сльози струмками ллються додолу. Чимало пташок притихло, жаль їм бідолашного малого.

Почув Соловей плач Гавеняти. Затремтіло з жалощів солов'їне серце. Залишив своє гніздо Соловей, прилетів до гавиноного, сів поруч із пташеням і заспівав свою чудову пісню. Аж вітер притих, заслухався.

А Гавеня, мов і не чує солов'їного співу, плачем заливається.

Та ось почуло Гавеня — десь удалині пролунав материн голос: кра, кра... Умить перестало воно плакати й каже:

— Чуєш, це моя мама співає! Замовкни, будь ласка, не пищи!

— Кра, кра-кра... — залунало поблизу, і Соловей замовк. Він перелетів на сусіднє дерево й задумався... Того вечора ліс не чув солов'їного співу.

В. Сухомлинський

Запитання

1. Чому плакало Гавеня?
2. Як Соловей втішав Гавеня?
3. Коли Гавеня перестало плакати?
4. Чому того вечора ліс не чув солов'їного співу?

Сьома дочка

Було у матері сім дочок. Ось поїхала одного разу мати в гості до сина, а син жив далеко-далеко. Повернулася додому аж через місяць.

Коли мати ввійшла до хати, дочки почали розповідати, як вони скучили за матір'ю.

— Я скучила за тобою, немов маківка за сонячним променем, — сказала перша дочка.

— Я ждала тебе, як суха земля жде краплину води, — промовила друга дочка.

— Я плакала за тобою, як маленьке пташеня за пташкою, — сказала третя.

— Мені тяжко було без тебе, як бджолі без квітки, — щebetала четверта.

— Ти снилась мені, як троянді сниться краплина роси, — промовила п'ята.

— Я виглядала тебе, як вишневий садочок виглядає соловейка, — сказала шоста.

А сьома дочка нічого не сказала. Вона зняла з ніг матусі взуття і принесла їй в мисці води — помити ноги.

В. Сухомлинський

Запитання

1. Куди поїхала мати?
2. Як виявили дочки свою любов до матері після її повернення?
3. Чия любов справжня?

Сини

Дві жінки брали з криниці воду. До них підійшла третя.

Сивенький дідусь присів на камінчик перепочити.

Ось одна жінка й каже іншим:

— Мій синок спритний і сильний. Ніхто його не подужає.

— А мій співає, як соловейко. Ні в кого такого голосу немає, — каже друга.

А третя мовчить.

— Чого ти про свого сина нічого не скажеш? — питають її сусідки.

— Що ж сказати? Нічого особливого в ньому немає.

Ось понабирали жінки повні відра води й пішли.

І старенький за ними. Йдуть жінки, зупиняються. Болять руки. Хлюпає вода. Ломить спину. Раптом назустріч — три хлопчики. Один через голову перекидається, колесом ходить. Милуються ним жінки. Другий соловейком заливається, пісню співає. Заслухалися жінки. А третій до матері підбіг, узяв у неї відра і поніс.

Питають жінки у старенького:

— Ну що? Як вам наші сини?

— А де це вони? — відповідає старий. — Я лише одного сина бачу.

В. Осєєва

Запитання

1. Що робили жінки біля криниці?
2. Як вихваляла свого сина перша жінка? Друга?
3. Що сказала третя жінка про свого сина?
4. Як поводитися сини під час зустрічі з матерями?
5. Чому дідусь сказав, що бачить лише одного сина?
6. А ти допомагаєш своїй мамі, бабусі?

Сива волосинка

Маленький Михайлик побачив у косі матері три сиві волосинки.

— Мамо, у вашій косі три сиві волосинки, — сказав Михайлик. Мама усміхнулась і нічого не сказала. Через кілька днів Михайлик побачив у материній косі чотири сиві волосинки.

— Мамо, — сказав Михайлик здивовано, — у вашій косі чотири сиві волосинки, а було три... Чого це посивіла ще одна волосинка?

— Від болю, — відповіла мати. — Коли болить серце, тоді й сивіє волосинка...

— А від чого ж у вас боліло серце?

— Пам'ятаєш, ти поліз на високе-високе дерево? Я глянула у вікно, побачила тебе на тоненькій гілці. Серце заболіло, й волосинка посивіла.

Михайлик довго сидів задумливий, мовчазний. Потім підійшов до мами, обняв її і тихо запитав:

— Мамо, а коли я на товстій гілці сидітиму, волосинка не посивіє?

В. Сухомлинський

Запитання

1. Що побачив Михайлик в косі у матері?
2. Від чого з'явилися у мами сиві волосинки?
3. Чому через кілька днів сивих волосинок у матері стало більше?
4. Чи зрозумів Михайлик, від чого в мами з'явилися сиві волосинки?

Хто кого веде додому

У дитячому садочку хлопчики-однолітки Василько і Толик. Обом по п'ять років, їхні матері працюють. Коли повертаються з роботи, заходять у дитячий садочок. Мати одягає Василька, бере його за руку й каже:

— Ходімо, Васильку, додому.

А Толик одягається сам, бере маму за руку й каже:

— Ходімте, мамо, додому.

Дорогу перемело. Є тільки вузенька стежечка серед снігових заметів.

Мати Василькова йде по снігу, а син стежечкою. Бо мама веде Василька додому.

Толик йде по снігу, а мати стежечкою. Бо Толик веде маму додому.

Минуло дванадцять років. Стали Василько й Толик сильними, стрункими, красивими юнаками.

Якось занедужала тяжко Василькова мати.

Того самого дня важко захворіла і Толикова мати.

Лікар жив у сусідньому селі за кілька кілометрів. А було це взимку, дорогу засипало снігом.

Василько вийшов за ворота, глянув на сніг та й каже:

— Хіба можна по такому снігові йти?
Постояв трохи Василько й повернувся до хати.
А Толик пішов глибоким снігом у сусіднє село й повернувся з лікарем.

В. Сухомлинський

 Запитання

1. Як поверталися з дитячого садка додому Василько з мамою?
2. Як поверталися з дитячого садка додому Толик з мамою?
3. Чому Толик привів лікаря до хворої матері, а Василько — ні?

Яблуко в осінньому саду

Пізнньої осені маленькі близнятка Оля й Ніна гуляли в яблуневому саду. Був тихий сонячний день. Майже все листя з яблунь опало і шурхотіло під ногами. Тільки де-не-де на деревах залишилося пожовкле листячко.

Дівчатка підійшли до великої яблуні. Поруч із жовтим листком вони побачили на гілці велике рожеве яблуко.

Оля й Ніна аж скрикнули від радості.

— Як воно тут збереглося? — з подивом запитала Оля.

— Зараз ми його зірвемо, — сказала Ніна і зірвала яблуко.

Кожній хотілося потримати його в руках.

Оля хотіла, щоб яблуко дісталось їй, але вона соромилась зізнатися у цьому, а тому сказала сестрі:

— Хай тобі буде яблуко, Ніно...

Ніні теж хотілося, щоб яблуко дісталось їй, але вона теж соромилась висловити це бажання, тому сказала сестрі:

— Хай тобі буде яблуко, Олю...

Яблуко переходило з рук у руки, дівчатка не могли дійти згоди. Та ось їм обом сяйнула одна й та ж думка: вони прибігли до мами радісні, схвильовані.

Віддали їй яблуко.

В маминих очах сяяла радість.

Мама розрізала яблуко і дала дівчаткам по половинці.

В. Сухомлинський

Запитання

1. Що знайшли Оля й Ніна в осінньому саду?
2. Чому дівчатка передавали яблуко одна одній?
3. Що вони вирішили зробити з яблуком?
4. Чому зраділа мама?
5. Як ти гадаєш, для чого мама розділила яблуко порівну між сестрами?

А серце тобі нічого не наказало?

Андрійко прийшов зі школи і побачив заплакану матір. Він поклав книжки й сів за стіл. Чекає обіду.

— А тата відвезли в лікарню, — каже мати. — Занедужав батько.

Вона чекала, що син занепокоїться, стривожиться. Та син був незворушний, спокійний.

Мати великими очима дивилась на Андрійка.

— А нам завтра до лісу йти, — каже Андрійко. — Завтра ж неділя. Учителька наказала, щоб усі прийшли до школи о сьомій ранку.

— То куди ж ти підеш завтра? — запитала мати.

— До лісу... Як наказала вчителька.

— А серце тобі нічого не наказало? — спитала мати й заплакала.

В. Сухомлинський

Запитання

1. Чому мама дивилась на Андрійка великими очима?
2. Чому мама заплакала?
3. Яких людей називають безсердечними?

Чого заплакав Мишко?

У гості до Мишка прийшов однокласник Федько, та й розповідає:

— Тато мій учора їздив до міста. Привіз мені подарунки: нові ковзани і ліхтарик.

Мишко мовчки слухав розповідь товариша і дивився у вікно. Федько запитав:

— Може, принести ковзани, подивишся?

— Ні, не треба, — відповів Мишко і заплакав. Здивувався Федько. Прийшов додому й питає маму:

— Чого Мишко заплакав, коли я йому про татів подарунок розповів?

— Бо Мишків батько покинув сім'ю. Твоя радість ще раз йому про горе нагадала. Не можна з нещасною людиною своїм щастям хвалитися.

Федько й задумався.

В. Сухомлинський

Запитання

1. Якою радістю поділився Федько із однокласником Мишком?
2. Чого заплакав Мишко?
3. Чому не можна хвалитися?

Легенда

Людина завше знаходить те, чого прагне. Жив собі колись чоловік. Він сидів на краю оази, перед брамою близькосхідного міста. Якось один юнак наблизився до нього і спитав: «Я ніколи не бував у цих краях. Які люди тут мешкають?»

Старець відповів питанням: «А які були мешканці у місті, з якого ти прибув?»

«Себелюбні й недобрі. Тому я з легким серцем забрався звідти».

«Такі самі й тутешні люди», — відповів старець.

Невдовзі до нього підійшов інший юнак і спитався про те саме.

«Я щойно прибув сюди. Які мешканці у цьому місті?»

Старець запитав: «А які жили у місті, з якого ти приїхав?»

«Добрі, шляхетні, гостинні та привітні. Я мав серед них багато друзів — і тому так жаль було їх zostавити».

«У цьому місті люди такі самі», — відказав йому старець.

Купець, що саме напував своїх верблюдів, чув ці розмови, і коли другий хлопець віддалився, докорив старому: «Як ти можеш давати дві протилежні відповіді на те саме питання?»

«Сину мій, — відповів старець, — Кожен носить свій світ у своєму серці. Той, хто не знайшов нічого доброго у минулому, не знайде його і в майбутньому. Натомість той, хто мав друзів в іншому місті, у цьому також знайде вірних і добрих приятелів. Люди-бо такі, якими ми їх бачимо».

Б. Ферреро

Запитання

1. Про що запитав перший юнак і яку відповідь отримав? А другий?
2. Чому відповіді на одне запитання були різні?

Рахунок

Одного вечора, коли мати готувала вечерю, одинадцятилітній син прийшов на кухню з карткою в руці.

З офіційним виглядом дитина поклала картку перед мамою. Мати витерла об запаску руки і прочитала: «Очищення стежки від бур'янів — 1 гривня; прибирання кімнати — 2 гривні; купування молока — 50 копійок; догляд за сестричкою (3 вечори) — 3 гривні; отримання відмінних оцінок (із двох предметів) — 5 гривень; викидання сміття щовечора — 2 гривні; разом — 13 гривень 50 копійок».

Мати спантеличено подивилась синові у вічі. Її пам'ять перебирала спомини. Тоді вона взяла ручку і на зворотньому боці картки написала:

«За те, що я носила тебе під серцем 9 місяців — 0 гривень; за ночі, проведені коло твого ліжка, коли ти хворів — 0 гривень; за хвилини, коли потішала тебе у смутку — 0 гривень; за те, що витирала твої сльози, коли ти плакав — 0 гривень; за те,

що всього тебе навчала день за днем — 0 гривень; за все, що даю тобі щоднини — 0 гривень; разом — 0 гривень».

Мати скінчила писати й посміхаючись віддала картку синові. Той прочитав написане і на його очах виступили сльози.

Хлопець перевернув картку і підписав під своїм рахунком: «Оплачено». А потому кинувся мамі на ший і палко розцілував.

Б. Ферреро

Запитання

1. Що було записано на картці, яку приніс матері син?
2. Чому мама була спантеличена?
3. Що вона відписала синові?
4. Чи зрозумів син свою провину?

Окуляри

Хлопчик був змушений носити окуляри. Товариш запитав його: «Чи не заважає тобі те, що мусиш носити окуляри?».

— Ні, але хочу такі, як носить моя бабуся! — відповів він. — Мама каже, що вона завжди зуміє зауважити, коли хтось втомлений, наляканий або ж сумний. Знає, коли ми потребуємо допомоги, збагне одразу, якщо чимось схвильовані чи хочемо про щось поговорити. Та найголовніше те, що в кожному вміє запитати щось добре.

Малюк продовжував: «Колись запитав у бабусі, як їй вдається помічати все те, чого не зауважують інші. Бабуся відповіла, що така здатність прийшла до неї лише тоді, коли постаріла. Тому переконаний: уся справа в її окулярах!».

Б. Ферреро

Запитання

1. Що розповів хлопчик про свою бабусю?
2. Чому його бабуся така уважна до інших людей?
3. А ти помічаєш біди та негаразди людей, що оточують тебе? Приділяєш їм увагу?

Блакитне каміння

Дівчатко підійшло до ювелірного магазину і притиснуло носика до вітрини. Її очі кольору неба радісно блиснули.

Рішучим кроком вона увійшла всередину і вказала пальцем на прекрасне намисто із блакитної бірюзи:

— Мені потрібен подарунок для старшої сестри. У неї сьогодні день народження.

Власник крамниці недовірливо запитав:

— Скільки в тебе грошей?

Дівчинка відкрила металеву скриньку і перевернула її. На прилавок упало кілька монет, квіточок, декілька мушель і ще якихось фігурок.

— Вистачить? — запитала гордовито. — Відколи померла наша мама, сестра замінила її мені. Я думаю, що подарунок зробить її щасливою. Це каміння має такий самий колір, як її очі.

Ювелір загорнув шкатулку із намистом у червоний із позолотою папір і простягнув її дівчинці.

Минула година, коли в магазин увійшла прекрасна дівчина із волоссям кольору меду і блакитними очима. Вона поклала на прилавок шкатулку.

— Це намисто куплене тут?

— Так, панночко.

— Яка його ціна?

— У моїй крамниці ціни договірні і не розголошуються.

— Але у моєї сестри було кілька дрібних монет. Вона ніколи не змогла б заплатити за таке намисто.

Повертаючи дівчині шкатулку, ювелір лагідно відповів:

— Твоя сестра заплатила ціну вищу, ніж будь-хто інший: вона віддала все, що мала.

За Б. Ферреро

Запитання

1. Який подарунок хотіла зробити дівчинка і для кого?
2. Чому ювелір вирішив віддати коштовність маленькій дитині?
3. Що ти можеш розповісти про вдячність?

Зміст

А серце тобі нічого не наказало?.....	3
Гавеня і Соловей.....	3
Сьома дочка	3
Сини	4
Сива волосинка.....	5
Хто кого веде додому	6
Яблуко в осінньому саду.....	7
А серце тобі нічого не наказало?	8
Чого заплакав Мишко?	8
Легенда	9
Рахунок.....	10
Окуляри	11
Блакитне каміння	12
Про Людмилку.....	13
Морозиво за поцілунок.....	13
Про шастя	14
Серце	15
Папужка.....	15
Загубився	16
Торт «Наполеон».....	18
Петрусь і подарунки.....	19
Іменинний обід.....	20
Бабусин борщ.....	21
Тихо, бабуся відпочиває.....	22
Склянка води	22
Червоний капелюшок	23
Народився братик.....	24
Чому дідусь такий добрий сьогодні	25
Лисенята	26
Сонечко з червоними крильцями	27
Морозиво.....	28
Погляд	29

Молодші сестрички	30
Чорниці.....	31
Прислів'я і приказки.....	32
Як Федько відчув у собі Людину	33
Горбатенька	33
Чорний дог	34
Як Федько відчув у собі Людину	35
Навіщо кажуть «Спасибі»	37
Дідусь і Смерть	37
Щоб ти став кращим.....	38
Тихенький	39
Просто бабуся	40
Ожеледь	41
Руденький.....	41
Суниці для Наталі	42
Без чого людині не обійтись	43
Розділена радість	44
Радість.....	45
Погано	47
Найкраща ласка.....	47
Кому дісталось зайчєня.....	48
Прислів'я і приказки.....	49
Куди робота ховається	50
Десять робітників	50
Для чого потрібні руки?.....	50
Куди робота ховається	51
Чому мама так хвалить?	52
Я вирощу внучку, дідусю	53
Добрий чарівник.....	53
Газета	54
По волосинці	55
Втрачений день.....	56
Правило	56
Мудрий старець	57
Прислів'я і приказки.....	59

Красиві слова і красиве діло	60
Домашнє завдання.....	60
Постанови	61
Нова лялька.....	61
До першого дощу.....	62
Куплена дружба	63
Красиві слова і красиве діло.....	64
Три товариші.....	65
Дражнилка.....	66
Через потік.....	67
Що подумав їжак?	68
Казка про осу та ведмедя.....	70
Присяга.....	71
Два мандрівники.....	71
Прислів'я і приказки.....	72
Чарівне слово.....	74
Скажи людині: «Доброго дня!».....	74
Образливе слово	75
Добре слово.....	75
Чарівне слово	76
Умій попросити	79
Він не хотів	80
Хто мудріший.....	81
А тим часом.....	82
Подарунки	82
Як гукнеш, так і відгукнеться.....	84
Кучерява	84
Прислів'я і приказки.....	85
Не те сказав	87
Неслухняний м'ячик	87
Не те сказав.....	88
Розбита чашка	89
Маленька неправда	89
Котлета	90
Як хлопці мед поїли	91

Гірка апельсинка	92
На всіх не вистачить.....	93
Як Павлик списав у Ніни задачу	93
Біле намисто	94
Прислів'я і приказки.....	95
Корисливий.....	97
«По щирості».....	97
Навіщо відкладати?	97
Цукерка.....	98
Сторож.....	99
Сині листочки.....	99
Печиво	100
Перший огірок.....	101
Не може.....	102
Новий велосипед	103
Ромасеве яблуко і Петрикова груша.....	104
Івасик і Тарасик	104
Корисливий.....	105
Найважча робота.....	106
Полуничне суфле.....	107
Що треба дарувати	108
Заячий холодок.....	109
Трохи срібла.....	110
Прислів'я і приказки.....	111
Хочеш бути щасливим — не будь лінивим.....	112
Де сім господинь, там хата неметена.....	112
Лінива Оленка.....	113
Зайва робота.....	113
Артист	114
Хочеш бути щасливим, не будь лінивим.....	115
Дві жабки.....	116
Прислів'я і приказки.....	117
Хоробрий Степанко	118
Що сказав ведмідь.....	118
Хто господар?.....	118

Подружилися.....	119
Темна спальня.....	120
Бабусина смерть.....	121
Хоробрий Степанко.....	122
Не такі, як ми	123
Прислів'я і приказки.....	124
В гостях і вдома	125
Квапливий ніжик.....	125
Загублений гудзик.....	125
Негарна звичка	126
Життя навчило	127
Лижі й ковзани	129
Чому Надійка у школу запізнилася	130
Чому скаржилися книжечки.....	131
Про жовті грушки та червоні вушка.....	132
В гостях і вдома	133
Довга і коротка пам'ять	134
Чому не можна плювати	135
Сім справ нараз	136
Погане слово	137
До чого призвела впертість.....	137
Зараз і потім.....	138
Впертий	139
Лисичка	140
Ябеда.....	141
Білка і вовк	142
Журавлине болото	143
Поспішайко.....	144
Прислів'я і приказки.....	145
Ялинка для горобчиків.....	146
Дивний мисливець	146
Камінь.....	146
Соромно перед соловейком.....	147
Чого синичка плаче?	148
Ялинка для горобчиків.....	149

Ялинка	149
Красива палиця	150
Хлопчик та їжак.....	151
Де кому жити	151
Магніт	153
Дах над мурашником.....	153
Бджола	154
Бджілка	155
Золота скрипочка.....	156
Урятував сонечко.....	156
Сонечка в коробочці	156
Соловей і Жук.....	158
Дві галявинки.....	159
Жаба-санітарка	161
Щедра красуня.....	162
Лісове озеро	163
Горобчик.....	164
Покарання.....	165
Льолька	166
Кошеня.....	168
Прислів'я і приказки.....	169